

bil, da je bival v svojem domu. Ker je bil pa zanj — samca — prevelik, vzela je za prav nizko ceno na stanovanje ubogega delavca s precejšno družino. Družina je bila hvaležna za dobroto in je stregla dobremu hišnemu gospodarju, kar je mogla: Tako je prav hišica Francetu donesla srečo. Žal, da ne za dolgo časa. Lotila se ga je bolezen in ga mučila precej časa. Bil je dobro postrežen, težave je pa prenašal voljno.

Predno je umrl, naredil je oporoko, naj hiša pripada po smrti njegovi občini, ki naj jo daje po nizki ceni v najem ubogim delavcem, najemščina pa naj se razdeli med siromake.

Njegov pogreb je bil jako lep. Občinski možje so mu skazali svojo hvaležnost in mu dali napraviti spomenik na grob.

Rezika Kovačeva se je zaradi uboštva, od vseh zapuščena, hitro postarala in prosila vbogajme. Dobila je tu pa tam podporo iz Francetove ustanove. Med onimi, ki so na vseh vernih duš dan molili na grobu Francetovem, bila je tudi Rezika, — uboga beračica.

A. S.

VII. Prosjak.

Bila je huda zima. Solnce je žalostno obsevalo sneženo plan in goro. Lačni smo se učenci usuli pred poldnem iz šole ter smo hiteli vsak proti svojemu domu. Kučme smo potegnili čez ušesa in čelo, v pasico smo si zavili vrat in brado, roke pa smo tiščali v žepe, da nas ni preveč zeblo; po naši obleki se je delalo ivje, in pod nogami je škripalo od mraza.

Ravno vstric znamenja smo bili pred vasjo. Po navadi snamemo vsak svoje pokrivalo raz glavo ter se ozremo v znamenje. Pa kaj zagledamo! Na ledeni škrljki pred znamenjem je sedel človek;

slaba obleka z vrečo na strani je pričala, da je reven prosjak.

»Ta si pa jezico hladi!« dejal je Dojčin Jakec.

»Pa kako mu to dobro dé! Glejte, glejte, kar zadremal je od same dobrote!« dostavi Jožkov Markec. Stopimo bliže, da si ogledamo čudaka, ki v največjem mrazu mirno in potrpežljivo sedi in dremlje na ledenem kamenu. Nič ni videl, tudi ni slišal, da smo ga obstopili. Glava mu je bila posebno težka, zakaj čimdalje bolj mu je lezla med kolena.

»Mož, zmrznili bodete! Idite doli v vas!« pravi Markec. Nobenega odgovora. Še malo bolj se je zgrudil. »Saj je že zmrznil!« reče Jakec in ga krepko potrese za rameni. Sedaj se prosjak nekoliko vzdrami ter nas pogleda z motnimi očmi. »Kje pa sem?« vpraša s slabim glasom. »Pri našem znamenju; idite z nami, da se bodete v vasi malo pogreli!« Mesto odgovora zopet povese glavo in zadremlje.

»Ta je hudo bolan in bode gotovo tukaj zmrznil, če ga ne peljemo v vas!« reče Jakec. Nekateri smo stekli v vas po ljudi, in kmalu so ga pripeljali na saneh v vas k sosedu v gorko izbo.

Položili so ga na klop. Gorkota ga je poživila, in ko so mu dali še nekoliko gorke jedi, mogel je še dosti razločno govoriti.

»Kje pa sem?«

»Pri dobrih ljudeh!«

»Pri dobrih ljudeh . . . Kdo me je pa privlekel k vam?«

»Otroci so vas našli pri znamenju, ko so šli iz šole. Ti so videli, da zmrzujete, in so tekli v vas po ljudi in tako so vas pripeljali k nam, kjer se lahko pogrejete.«

»Lepo hvalo vam; umrl bodem vsaj na gorkem.«

Soseda in soseda se spogledata.

»Mož, kaj ste tako slabi, da mislite umreti?« vpraša soseda.

»Da, slab, jako slab sem in ne vem, ali bodem čakal noči.«

Soseda migne svojemu možu.

»Ali bi ne bilo dobro, ko bi poslali po gospoda, da poravnate, ako imate še kaj na vesti?«

Prosjak nevoljen zmaje z glavo in zaškrtnje z zobmi.

Pobožna soseda je pihala kar od jeze, ko je videla, da se neče izpovedati. »Glej ga rogača, kaj misli, da je že svetnik, ker se neče izpovedati!? Mož, ali se izpoveste, predno umrjete, ali pa pojdite kam drugam umirat; veste, mi nečemo imeti sitnosti še po smrti, ako bi vi tam ne imeli pokoja. Hlapec gre po gospoda, in potem se morate izpovedati!«

Prosjak ni odgovoril ničesar.

Čez kako četrť ure pride gosp. župnik s svetstvi. Dolgo se je mudil pri prosjaku in ko je odhajal, videlo se mu je, da je imel težavno opravilo.

Po odhodu župnikovem je bil prosjak kaj vesel in od hvaležnosti je stisnil sosedu in sosedi roko, ker sta poslala po župnika. Potem pa je povedal to-le:

»Jaz nisem deželan. Doma sem od laške meje ter jedini sin bogatih starišev. Podedoval sem lepo posestvo, mnogo živine in veliko denarja, zraven sem se pa še bogato oženil. Nedostajalo mi ni ničesar in s svojo dobro ženo bi bil lahko živel srečno in zadovoljno. A bogastvo me je naredilo prevzetnega, neusmiljenega in pohlepnega. Zaničeval in sovražil sem svoje sosede ter sem si želel pridobiti njih posestva. Zaničevati in zasramovati sem jel Boga in vse, kar je božjega, ker sem mislil, da se mi ne more zgoditi nič hudega. Žena, pridna in pobožna, me je prosila,

naj se izpreobrnem, a to me je razsrdilo, da sem jo začel sovražiti in celó pretepati. Na mojo nesrečo mi je ona kmalu umrla. Sedaj mi ni imel nikdo brzdati neukročenih strastij.

Soseda moj je imel jako lepo posestvo in prav dobro si je pomagal. Mene je to jezilo tem bolj, čim bolj sem videl, da gre pri meni vse rakovo pot. Hotel sem ga spraviti na nič in njegovo posestvo spojiti s svojim. Pričel sem se ž njim pravdati radi nekih mej, ali ker je on redno dobival in po pravici, moral sem jaz poravnati ogromne stroške, ki so jih provzročile pravde. To me je še bolj razkačilo in preklinjal sem vse, da je bilo poštenega človeka kar groza. Dolgo mi je Bog prizanašal, a naposled me tudi on udari z ostro šibo. Živina se je slabo redila, nezgode so uničevale pridelek. Da bi malo pozabil nesrečo, jel sem popivati in igrati. Prišlo je tako daleč, da so hoteli prodati mojo domačijo. Radi sramote sem pobegnil iz domačega kraja ter sem se klatil po svetu. Tako sem prišel sem v vašo hišo, kjer bodem tudi končal svoje življenje.«

Tu se je prosjak nekoliko oddahnil. Iz raztrgane suknje je vzel zavitek ter ga razvil. »Ljudje krščanski, še nekaj vas prosim: Tu imam pismo do svojega soseda. Prosim ga odpuščanja za vse, kar sem mu žalega učinil, in tu je pismo do županstva v mojem kraju, kateremu naročam, naj razdeli moje imetje, ako ga je še kaj ostalo, revežem mojega kraja. Prosim, oddajte obe pismi na bližnji pošti, da prej ko prej dospeta na določeni kraj. Ta prstan, spomin svoje žene, izročam pa vam za trud in stroške, ki jih imate z menoj. Ako bode vprašal kdaj kdo po meni, povejte, da sem umrl pomirjen z Bogom in s svetom.«

Govoril ni več dosti. Proti večeru je mirno zaspal.

Položili so ga na lesen oder, užgali svečo in dejali malo soli in blagoslovljene vode na krožnik, da ga je pokropil, kdor ga je prišel pogledat. Drugi dan so ga položili v krsto, kar iz navadnih desk zbito, in so ga od-

peljali na saneh na pokopališče v hladni grob.

Iz njegove domačije je prišlo kmalu nekaj denarja za spomenik in za svete maše. Postavili so mu na grob železen križ pobarvan z brezasto barvo; — ljudje ga imenujejo še sedaj »brezov« ali prosjakov križ.

Junak sedanjega časa.

(Odlomek iz življenja. Spisal X.)

III.

I pry'thee, when thou seest that act afoot,
Even with the very comment of thy soul
Observe my uncle.

Shakespeare: Hamlet.

Na kolodvoru mesta c . . . ega se je gnetlo prvi popoldan oktobra istega leta mnogo ljudij. Vreme je bilo po večdnevem deževanju ne navadno lepo, zato je vse hitelo križem, bodisi po opravkih, bodisi v zabavo. In na kolodvoru je vedno kaj mičnega, kaj novega. Tu imaš malo sliko neprestanega svetovnega gibanja. Ni čudno, da marsikdo tako rad zahaja na kolodvor in opazuje, kdo prihaja, kdo odhaja, kakšni potniki se prikazujejo pri oknih, kakšni gredó pokrepčat se v gostilnico. Jako hitro mu poteče čas, ki ga prebije na kolodvoru. Kajpada tak stalni kolodvorski gost ne pomisli, da je tudi on sam za druge ljudi bolj ali manj zanimiva, morebiti celó smešna prikazen.

Taka obiskovalka kolodvorska je bila gospodična Lojza P. Tudi danes je na kolodvoru. Kaj hoče videti in zvedeti, o tem ni treba, da bi nam odgovarjala.

Zvon zadoni, vlak prisopiha, polagoma se ustavi, in začne se letanje sprevodnikov, postrežčkov, pričakovalcev; tu se zamota klopčič, tam se razvije, povsodi živahno gibanje. Naša znanka ima obilo prilike za gledanje. Saj se v takem vremenu vsakdo rad vozi, ako le ima za čim, opravek se pa tudi dobi blizu in daleč. Oči gospodične so obstale tam-le na nekih vratih sredi vlaka, skozi katera je prišel mlad mož in dal svojo dokaj obilno prtljago postrežčku. Ko se je iznebil te sitnobe, stopi lahko raz voz in koraka proti izhodu. Ne zmeni se prav mnogo za ljudi okrog sebe, marveč celó hiti: vidi se mu, da je tujec, ki želi kmalu priti do kakega bivališča. Tudi ko je šel skoro prav mimo gospodične, ni je pogledal, marveč bolj se oziral na prtljago in na nosača, ki je bil pa jako spreten, ter je kmalu dospel na plano pred kolodvor. Naš prišlec ga doide, migne bližnjemu vozniku,